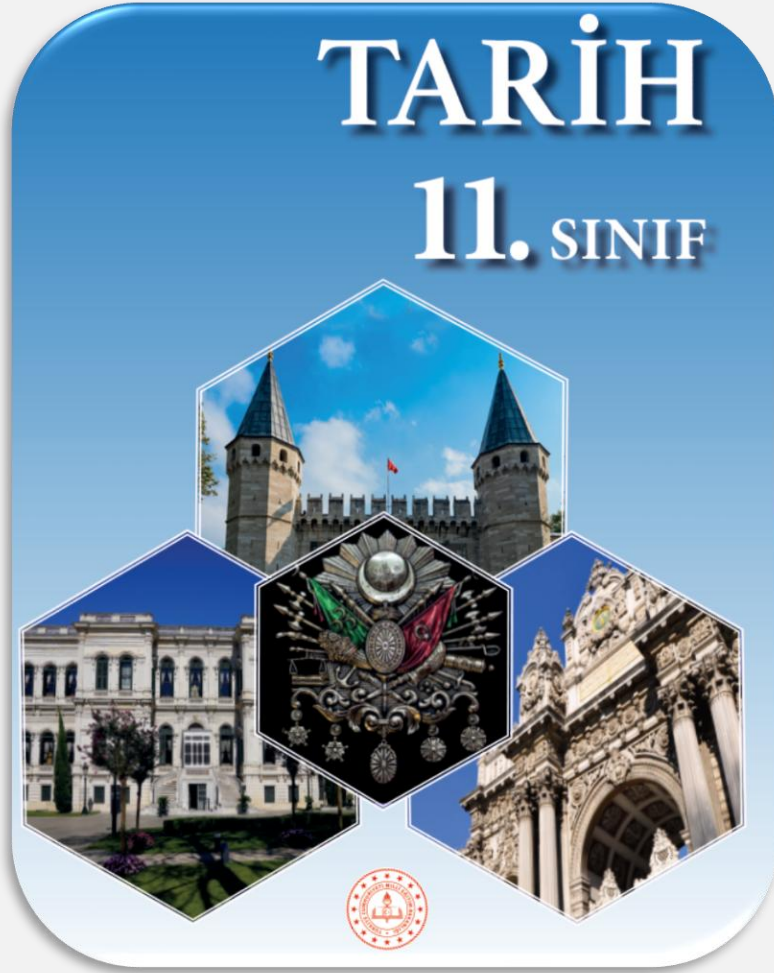

ÖĞRENCİ ETKİNLİK CEVAPLARI

1. ÜNİTE İÇİN TIKLA

4. ÜNİTE İÇİN TIKLA

2. ÜNİTE İÇİN TIKLA

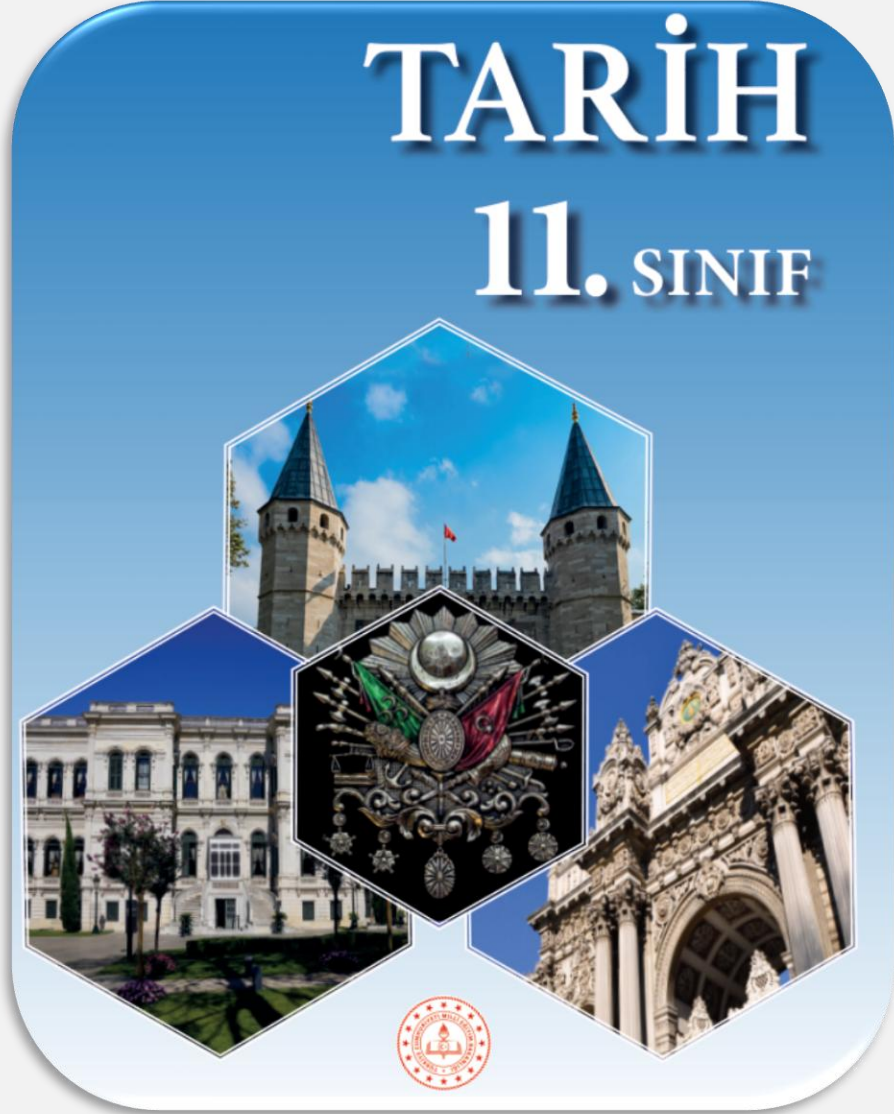

5. ÜNİTE İÇİN TIKLA

3. ÜNİTE İÇİN TIKLA

1. ÜNİTE

DEĞİŞEN DÜNYA DENGELERİ KARŞISINDA OSMANLI SİYASETİ (1595-1774)

ÖĞRENCİ ETKİNLİK CEVAPLARI

Sayfa 13

1. Devletler arası ilişkilerde karşılıklılık ilkesi neden gereklidir?

Devletler arası ilişkilerde karşılıklılık (mütekabiliyet) ilkesi, taraflar arasında diplomatik eşitliğin tesis edilmesi için gereklidir. Bu ilke, bir devletin diğerine üstünlük kurmasını engeller ve müzakerelerin eşit şartlarda yürütülmesini sağlar. Zitvatorok Antlaşması'nda Avusturya hükümdarının Osmanlı padişahına denk sayılması, bu ilkenin devletler arası statüyü ve saygınlığı korumadaki önemini gösteren bir örnektir. Bu sayede ilişkiler, tek taraflı bir üstünlük varsayımı yerine dengeli bir zemine oturtulur.

2. Ticaret yollarına hâkimiyetin siyasi açıdan önemi ne olabilir?

Ticaret yollarına hâkimiyet, bir devlete önemli ekonomik gelir ve refah artışı sağlayarak siyasi gücünü pekiştirir. Bu yolları kontrol eden devlet, hazinesini güçlendirir ve stratejik bir avantaj elde eder. Avrupalıların, Osmanlı kontrolündeki yollara alternatif olarak yeni güzergâhlar araması, ticaret yollarının jeostratejik önemini ortaya koymaktadır. Bu hâkimiyet, devletin hem kendi refahını artırmasına hem de rakipleri üzerinde ekonomik ve siyasi baskı kurmasına olanak tanır.

3. Devletler arası diplomatik zafer kazanmanın yolları neler olabilir?

Devletler arası diplomatik zaferler, çeşitli stratejilerin birleşimiyle kazanılır. Askerî başarılar, antlaşma masasında belirleyici bir üstünlük sağlar. Rakip devletlerin iç sorunlarından veya başka devletlerle olan mücadelelerinden faydalanmak önemli bir fırsat yaratır. Değişen şartlara göre kurulan konjonktürel ittifaklar, düşmanları zayıflatabilir veya izole edebilir. Ayrıca, tarafsız devletlerin ara buluculuğunu sağlamak da müzakerelerde avantaj elde etmeye yardımcı olabilir.

Kalyon (Yelkenli Gemi)

. Avantajları:

- Yelkenleri sayesinde okyanuslarda uzun mesafeler kat edebiliyordu.
- Yüksek ve sağlam yapısı, çok sayıda ağır top taşımaya olanak tanıyarak ona ezici bir ateş gücü üstünlüğü sağlıyordu.
- Daha fazla asker ve mühimmat taşıma kapasitesine sahipti.

. Dezavantajları:

- Hareket etmek için tamamen rüzgâra bağımlıydı, bu da onu rüzgârsız havalarda veya dar sularda yavaş ve hantal yapıyordu.
- Osmanlı Devleti'nin başlangıçta bu gemileri kullanacak tecrübeli mürettebatı bulmakta zorlanması, ilk dönemlerde verim alınmasını engellemiştir.

Sayfa 33

1. Haritada gördüğünüz olayları kullanarak hazırladığınız bir tarih şeridini sınıf panosunda paylaşınız.

Haritada Görülen Olaylara Ait Tarih Şeridi:

1711: Prut Antlaşması

1718: Pasarofça Antlaşması

1730: Patrona Halil İsyanı

1739: Belgrad Antlaşması

1740: Kapitülasyonların Sürekli Hâle Gelmesi

1770: Çeşme Baskını

1774: Küçük Kaynarca Antlaşması

18.Yüzyılda Osmanlı (1711-1774)

2. Sizce bu tarihî olaylar hangi devletler arasında gerçekleşmiş olabilir? Açıklayınız.

Prut Antlaşması (1711): Osmanlı Devleti ile Rusya arasında gerçekleşmiştir.

Pasarofça Antlaşması (1718): Osmanlı Devleti ile Avusturya ve Venedik arasında imzalanmıştır.

Patrona Halil İsyanı (1730): Osmanlı Devleti'nde Lale Devri'ni sona erdiren isyandır.

Belgrad Antlaşması (1739): Osmanlı Devleti'nin bir tarafta, Avusturya ve Rusya'nın diğer tarafta olduğu savaşların sonunda imzalanmıştır.

Kapitülasyonların sürekli hâle gelmesi (1740): Osmanlı Devleti'nin Fransa'ya tanıdığı ticari ayrıcalıklarla ilgilidir.

Çeşme Baskını (1770) ve Küçük Kaynarca Antlaşması (1774): Bu iki olay da Osmanlı Devleti ile Rusya arasındaki savaşın önemli gelişmeleridir.

Sayfa 34

Sizce devlet yöneticileri kaybedilen bir savaştan ne gibi dersler çıkarmalıdır? Düşüncelerinizi öz denetim ve sorumluluk bağlamında ifade ediniz.

Devlet yöneticileri için kaybedilen bir savaş, sadece bir toprak veya prestij kaybı değil, aynı zamanda devletin geleceği için kritik dersler içeren bir tecrübedir. Bu süreçte yöneticilerin göstermesi gereken en önemli erdemler öz denetim ve sorumluluktur.

Öz denetim, yenilginin getirdiği hayal kırıklığı ve öfke ile aceleci kararlar almaktan kaçınmayı gerektirir. Yöneticiler, popülist veya hamasi politikalar yerine, devletin gerçek gücünü ve zafiyetlerini soğukkanlılıkla değerlendirmelidir. Örneğin, Karlofça gibi büyük bir yenilgiden sonra, Prut gibi tek bir zaferle rehavete kapılmak yerine, devletin yapısal sorunlarına odaklanma disiplinini göstermek, öz denetimin bir parçasıdır. Bu, kısa vadeli zaferlerin cazibesine kapılmadan, uzun vadeli ve köklü ıslahatları sabırla sürdürme iradesini de içerir.

Sayfa 35 Sizce Baltacı Mehmet Paşa'yı Rus ordusunu imha etmek yerine barışa iten sebepler neler olabilir? Düşüncelerinizi açıklayınız.

Askerî ve Lojistik Değerlendirmeler: Osmanlı ordusu, Rus ordusunu kuşatmış olsa da uzun süren bir seferdeydi ve ikmal yollarından uzaktaydı. Ordunun yorgunluğu, erzak ve mühimmat sıkıntısı çekme ihtimali, son bir saldırının getireceği ağır kayıp riski Paşa'yı temkinli davranmaya itmiş olabilir.

Diplomatik Strateji: Rusya'nın barış teklifi, Karlofça'nın devamı niteliğindeki İstanbul Antlaşması'yla kaybedilen Azak Kalesi gibi stratejik yerlerin geri alınmasını içeriyordu. Baltacı Mehmet Paşa, savaşın temel hedeflerine ulaşıldığını ve Rus Çarı'nı esir almanın veya tüm orduyu yok etmenin, Avrupa'da yeni ve daha büyük bir savaşı tetikleyebileceğini düşünmüş olabilir.

Yeniçerilerin Tutumu: Ordudaki yeniçerilerin uzun süren seferlerden sonra disiplinsiz davranma ve bir an önce payitahta dönme istekleri, Paşa üzerinde baskı kurmuş olabilir. Zaferin kazanıldığına inanan askerlerin son ve kanlı bir çarpışmaya girmekte isteksiz olmaları, barış kararını etkileyen bir faktör olabilir.

Osmanlı Devleti Pasarofça Antlaşması'ndan nasıl bir ders çıkarmış olabilir? Açıklayınız

Bu antlaşmadan çıkarılan en temel ders, Osmanlı ordusunun artık Avrupa'daki rakipleriyle denk güçte olmadığı ve eski usullerle zafer kazanmanın mümkün olmayacağıdır. Peter-varadin Muharebesi'ndeki ağır yenilgi, ordunun modernleşme ihtiyacını açıkça ortaya koymuştur. Nitekim belgede de belirtildiği gibi, bu yenilgi sonrasında "bazı şeylerin değişmesi gerektiğini fark eden Osmanlılar askerî alanda ıslahat yapma yoluna gitmiştir." Dolayısıyla Pasarofça, Osmanlı Devleti için Batı'nın askerî üstünlüğünü kabul etme ve modernleşme (ıslahat) hareketlerine başlama zorunluluğunu idrak ettiği bir dönüm noktası olmuştur.

2. Metinde anlatılanlardan daha fazlasını öğrenmek için yazara ne sorardınız? Açıklayınız.

Metinde anlatılanlardan daha fazlasını öğrenmek için yazara şu soruyu sorardım: "Bu aşılama yönteminin halk arasındaki yaygınlığı ve kabul görme oranı neydi? Bu uygulamanın kökeni hakkında Osmanlı tıp kaynaklarında veya halk arasında bilinen bir bilgi var mıydı?" Bu soru, yöntemin sadece tekniğini değil, aynı zamanda toplumsal ve tarihsel kökenlerini de anlamaya yöneliktir.

3. İstanbul'daki İngiltere büyükelçisinin eşi Lady Montagu'nün [Leydi Montegü (Görsel 2.24)] 1718'deki izlenimleri, Osmanlı Devleti'ndeki sağlık şartları açısından nasıl yorumlanabilir?

Lady Montagu'nün 1718'deki izlenimleri, Osmanlı Devleti'nde halk sağlığı alanında, dönemin Avrupa'sının ilerisinde olan pratik ve etkili bir yöntemin varlığını göstermektedir. Bu durum, Osmanlı toplumunda resmî tıp dışında, halk tecrübesine dayalı önemli bir tıbbi bilginin ve uygulamanın mevcut olduğunu kanıtlar. Çiçek hastalığı gibi ölümcül bir salgına karşı geliştirilen bu yöntem, Osmanlı'daki sağlık şartlarının bazı yönlerden oldukça gelişmiş olduğunu ortaya koymaktadır.

4. Osmanlı Devleti'ndeki aşı uygulamaları ile günümüzdeki aşı uygulamalarını karşılaştırdığınızda bu alandaki gelişim hakkında neler söylersiniz?

Osmanlı'daki uygulama, hastalığın zayıflatılmış mikrobunun doğrudan insana verilmesine dayanıyordu ve hafif de olsa hastalığa neden oluyordu. Günümüz aşıları ise hastalığa yol açmayan, virüsün ölü veya etkisizleştirilmiş formlarını ya da genetik parçalarını kullanarak bağışıklık sağlar. Aradaki temel gelişim, bilimin ilerlemesiyle riskin ortadan kaldırılması ve aşıların standart, güvenli ve kitlesel olarak üretilebilir hale gelmesidir. Osmanlı'daki yöntem, modern aşılamamanın temel mantığını içeren ilkel ama öncü bir adımdı.

Sayfa 74

Şükûfenameler çiçek yetiştiriciliğiyle ilgili ne gibi bilgiler veriyor olabilir?

Şükûfenameler (çiçek yetiştiriciliği kitapları), özellikle Lâle Devri'ndeki estetik anlayışı yansıtan önemli eserlerdir. Bu kitaplar, başta lale olmak üzere çeşitli çiçeklerin türleri, renkleri ve formları hakkında detaylı bilgiler içerir. Ayrıca, çiçeklerin nasıl yetiştirileceği, bakımlarının nasıl yapılacağı, yeni türlerin nasıl ıslah edileceği gibi bahçıvanlık tekniklerini anlatır ve dönemin ünlü çiçeklerini ve yetiştiricilerini kayda geçirirler.

Lâle Devri'ndeki yeniliklerin topluma yansımalarını sınırlılıkları ve sunduğu fırsatlar açısından analiz eden bir rapor yazınız.

Osmanlı Devleti'nde 1718-1730 yılları arasındaki barış dönemi olan Lâle Devri, Batı'ya açılma ve bir dizi yenilik hareketinin başladığı önemli bir aralığı temsil eder. Bu dönemdeki gelişmeler, Osmanlı toplumuna yeni fırsatlar sunarken, aynı zamanda belirli sınırlılıklar da içermiştir. Bu rapor, Lâle Devri'ndeki yeniliklerin toplumsal yansımalarını fırsatlar ve sınırlılıklar ekseninde analiz etmektedir.

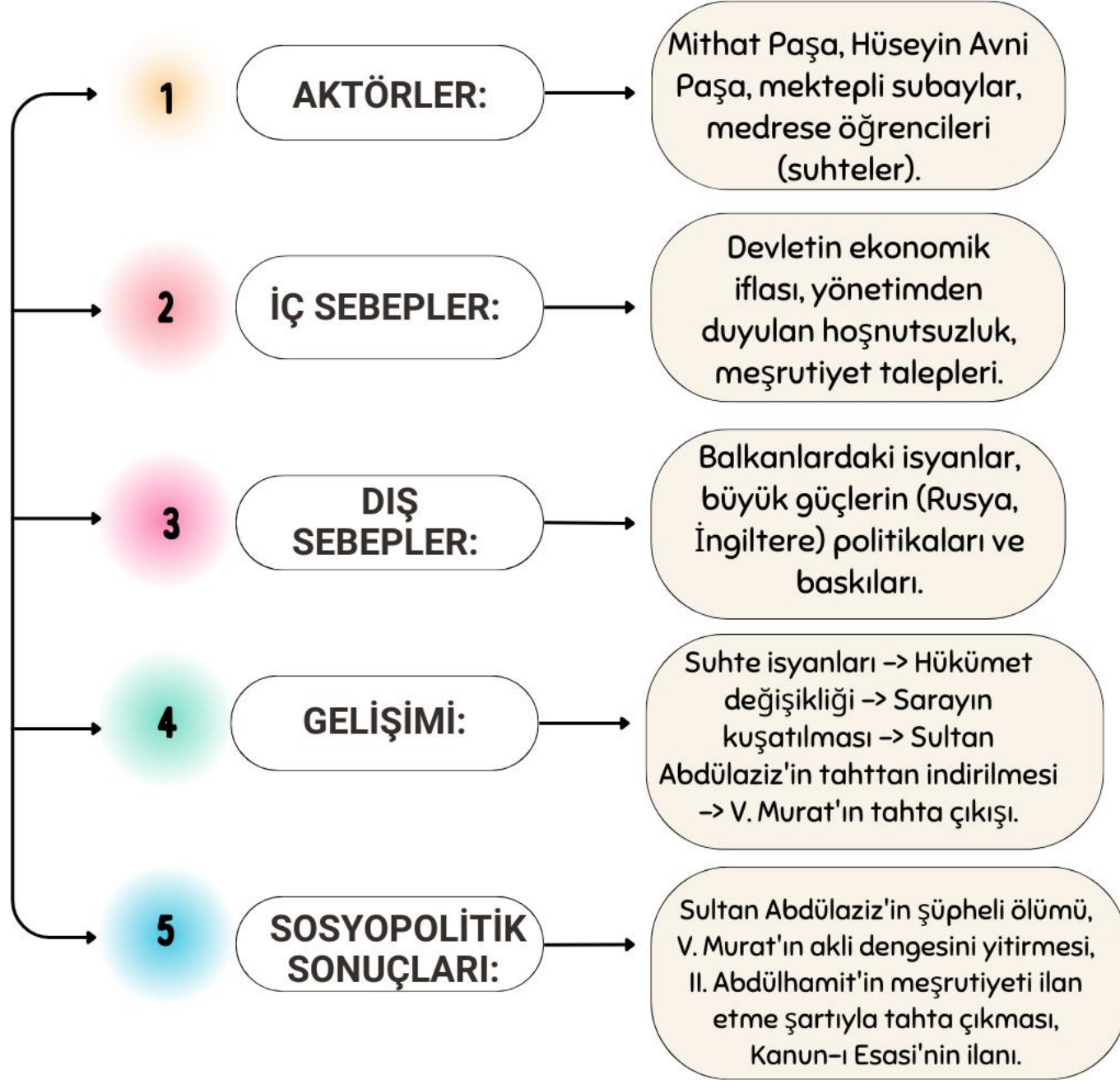
2. 1876 Darbesi ile ilgili bir kavram haritası hazırlayınız. Bu kavram haritasında darbenin aktörü olan tarafları, iç ve dış sebeplerini, gelişimi ve sosyopolitik sonuçları arasındaki ilişkiyi gösteriniz.

• Merkez Kavram: 1876 DARBESİ

- **Aktörler:** Mithat Paşa, Hüseyin Avni Paşa, mektepli subaylar, medrese öğrencileri (suhteler).
- **İç Sebepler:** Devletin ekonomik iflası, yönetimden duyulan hoşnutsuzluk, meşrutiyet talepleri.
- **Dış Sebepler:** Balkanlardaki isyanlar, büyük güçlerin (Rusya, İngiltere) politikaları ve baskıları.
- **Gelişimi:** Suhte isyanları -> Hükümet değişikliği -> Sarayın kuşatılması -> Sultan Abdülaziz'in tahttan indirilmesi -> V. Murat'ın tahta çıkışı.
- **Sosyopolitik Sonuçları:** Sultan Abdülaziz'in şüpheli ölümü, V. Murat'ın akli dengesini yitirmesi, II. Abdülhamit'in meşrutiyeti ilan etme şartıyla tahta çıkması, Kanun-ı Esasi'nin ilanı.

1876 DARBESİ

Sayfa 183

Bakış Açısı

Osmanlı Devleti'nde Meclis-i Mebusanın tekrar açılmasıyla gayrimüslim tebaada devlete bağlılığın artacağı beklentisini doğru buluyor musunuz? Gerekçelendirerek açıklayınız.

Bu beklentinin tam olarak doğru olduğu söylenemez. Teoride, meclisin açılması ve gayrimüslimlere siyasi temsil hakkı verilmesi, onların devlete bağlılığını artırabilirdi. Ancak pratikte, milliyetçilik akımları o kadar güçlenmişti ki, gayrimüslim temsilcilerin birçoğu meclisi Osmanlı birliğini sağlamak için değil, kendi milletlerinin bağımsızlık veya özerklik taleplerini dile getirmek için bir platform olarak kullanmıştır. Bu nedenle, meclis birleştirici olmak yerine ayrılıkçı fikirlerin daha da güçlendiği bir yer haline gelmiştir.

Sayfa 184

Görsel Analizi

1. Görsele göz atınız. Görselde önce neyi fark ettiniz?

Görselde ilk olarak, kış mevsiminde, ağaçların arasında toplanmış büyük bir sivil ve asker kalabalığı dikkat çekmektedir.

Sayfa 217

Bağımsız basın kamuoyunun şekillenmesinde ne tür etkilere sahip olabilir?

Bağımsız basın, kamuoyunun şekillenmesinde dönüştürücü bir etkiye sahiptir. Hükümetin kontrolü dışında haber ve yorumlar yayımlayarak halkın farklı bakış açıları kazanmasını sağlar. Devletin politikalarını eleştirebilir, toplumsal sorunları gündeme getirebilir ve halkın bu konularda fikir sahibi olmasını teşvik eder. Bağımsız gazeteler sayesinde ülke sorunlarını düşünen, eleştiren ve çözüm önerileri sunan bir aydın kitlesi ve bilinçli bir kamuoyu oluşmuştur.

1. Şinasi'ye göre gazeteler niçin var olmalıdır? Açıklayınız.

Şinasi'ye göre gazeteler, halkı eğitim ve bilinçlendirmek için var olmalıdır. Gazetenin temel amacı, halka dünyadaki ve ülkedeki gelişmeler hakkında haber ulaŐtırarak, onların kendi çıkarlarını ve sorunlarını düŐünmelerini sağlamaktır. Gazete, halkın eğitim seviyesini yükselten ve kendi sorunlarına çözüm üretme yeteneği kazandıran bir araçtır. Ayrıca halkın, kendisini ilgilendiren konularda düŐüncelerini ifade edebileceği bir platformdur.

2. Şinasi'nin görüşlerine katılıyor musunuz? Bu görüşlere ne gibi eklemeler ve eleştiriler yaparsınız?

Şinasi'nin görüşlerine katılıyorum; basının halkı eğitme ve bilgilendirme işlevi çok önemlidir. Ek olarak, basının aynı zamanda devletin ve güç odaklarının eylemlerini denetleyen bir "dördüncü kuvvet" rolü olduğunu da eklemek isterim. Eleştiri olarak, gazetelerin bu işlevini yerine getirirken tamamen tarafsız ve doğru bilgiye dayanması gerektiğini vurgulamak gerekir. Aksi takdirde, halkı eğitmek yerine yanlış yönlendirme ve manipüle etme aracına dönüşebilir.